

LAISSEZ-FAIRE

Vázení přátelé individuální svobody,

s blížícím se rokem 2003 se blíží již šestý ročník liberálního měsíčníku Laissez-Faire, měsíčníku, který hájí hodnoty osobní svobody, soukromého vlastnictví a minimálního státu. Existujeme již pět let, aniž bychom, na rozdíl od jiných „nezávislých“ periodik, využívali peníze získané státem od daňových poplatníků. Časopis Laissez Faire si zasloužil existenci z vůle předplatitelů, inzerentů a vydavatele, nikoliv na základě zvláště politiků a úředníků.

Za celou dobu existence časopisu Laissez Faire roste míra zasahování státu do svobody člověka. Rostou daně a přibývá regulací, ať již z iniciativy českých tvůrců zákonů či s odvoláním se na nutnost podřízení české regulace regulaci Evropské unie. Abychom mohli hájit principy svobody účinněji, založili jsme občanské sdružení Laissez Faire, na které jsme vydávání LF převedli. Ačkoliv nesusouhlasíme s principem zdaňování různých poplatníků podle toho, na co své prostředky vynakládají, rozhodli jsme se přizpůsobit se - sami jsme hned nově vzniklé sdružení podpořili darem odečitatelným od základu daně z příjmu a těšíme se, že nám stát vrátí část zaplacených daní. Hodláme vyrábět LF ve větším nákladu a oslovit více lidí.

U příležitosti konce roku jsme se rozhodli spojit původem francouzský název časopisu s původně francouzským přáním a vytvořili jsme tak nejen přání do nového roku, ale i výzvu všem politikům a sociálním inženýrům. Šťěstí, které si lidé přejí do nového roku, totiž nepadne samo z nebe, ani nám jej nenadělí politici. Politici nás pouze mohou nechat konat, abychom měli možnost o štěstí usilovat a štěstí dosáhnout: Pour félicité, laissez faire, laissez passer.

S přáním krásných Vánoc

*Petr Mach, zakladatel Laissez Faire
Tomáš Jirsa, šéfredaktor*

Zóny veřejného blaha

ROBERT KOTZIAN

Najdeme je snad v každém městě a kraji. Politici na všech úrovních do nich zaklínají své vize hospodářského rozvoje. Říkáme jim průmyslové zóny nebo také rozvojová území.

Ve vlastnických vztazích k větším volným územím často panuje zmatek a navíc chybí inženýrské sítě. Kdokoliv se bude zajímat o realizaci podnikatelského záměru vyžadujícího nějakou stavbu na zelené louce, dá jistě za rozumných podmínek přednost území s jedním vlastníkem ochotným k jednání a zavedené inženýrské sítě budou bezpochyby také plus. Právě plochy s takto ujasněnými vlastnickými vztahy a zavedenými inženýrskými sítěmi jsou ony průmyslové zóny.

Pobídky jsou sociálním inženýrstvím

Protože dnes často převládá názor, že politika je vlastně správa hospodářství a společnosti města, kraje či státu, usuzují mnozí politikové, že je právě jejich úkolem vytvářet průmyslové zóny. Sledují tím tvorbu pracovních míst, čím více, tím lépe. Argumentují oživením místního hospodářství, multiplikačním efektem na rozvoj subdodavatelské sítě. Sociální inženýři tvoří „šťěstí“ lidu a regionu. Z motivů vedoucích k takové politice zcela zmizel člověk jednotlivce. Samotný chod hospodářství, samotný proces rozvoje jsou cílem. Člověk se potácí kdesi uvnitř jako pouhá položka při statistických výpočtech. Důležité jsou pouze souhrnné ukazatele pohybující se správným směrem. Toto chybné konstruktivistické pohlížení na politiku je dnes bohužel až příliš častým jevem. Nutkání vytvářet svými rozhodnutími nová pracovní místa, jakkoliv je jejich novost iluzorní, mnozí politikové prostě nedokáží odolat.

Často však samotná tvorba průmyslových zón, samozřejmě z veřejných pro-

středků, nestačí. Je třeba možné investory ještě pobízet. A ne leccaké investory. V kurzu jsou vyspělé technologie a tak jsou žádány pouze firmy, které podnikají v takových oborech. Který stát či region by nechtěl mít takové svoje malé Silicon Valley? A tak si levice vymyslela a uzakonila systém investičních pobídek. Patří mezi ně daňové úlevy, pozemek pronajatý za symbolickou cenu, dotace na každé vytvořené pracovní místo a další formy zvýhodnění. Jedni podnikatelé platí daně a druhí je pak dostanou jako dotaci na pracovní místo nebo je prostě neplatí. Jste například výrobce obuvi nebo logistická firma? Potom nepodnikáte v oboru moderních technologií a proto jste nežádoucí, budete vyhnáni z ráje průmyslových zón do pekla běžného ekonomického prostředí a z vašich daní budou přidělovány investiční pobídky tak, jak se moudrým hlavám v rozvojových agenturách zamane. Občas je slyšet argument, že firma přišla do průmyslové zóny bez investičních pobídek a tím je vše v pořádku. Jenže oproštění firmy od nutnosti hledat si pozemek, koupit jej a případně si tam přivést inženýrské sítě je druhem dotace. Mimo průmyslovou zónu by náklady s tím spojené nesla firma, přijde-li však do zóny, hradí je stát, region či město, tedy subjekty financované z daní.

Proč stát?

Průmyslové zóny jako takové jsou v zásadě dobrým nápadem. Je podstatné si ale uvědomit, že jejich vytváření, tj. výkupy a scelování pozemků a budování inženýrských sítí nejsou ničím jiným než podnikáním. Rychlou odpovědí na námitku, že stát, město nebo kraj nemají podnikat, neboť tvorba zisku není jejich věcí, bývá šala-

(Pokračování na str. 2)

Příjemné prožití
vánočních svátků
a šťastný nový rok

*Pour Félicité
2003
Laissez Faire*

UVNITŘ ČÍSLA:

Tomáš Jirsa

Praktická zkušenost
s pobízením investic

Jiří Kinkor

Obtěujte se, společnost musí pobízet!

Zóny veřejného blaha

(Dokončení ze str. 1)

mounská otázka, kdo by to (vytváření průmyslových zón) ale jinak dělal? Odpověď je velmi prostá: soukromé firmy. Že mnozí investoři si raději pronajmou či koupí pozemek na ploše s přivedenými inženýrskými sítěmi a jasnými vlastnickými vztahy je jasné. Ale neexistuje jediný důvod se domnívat, že výkupy a scelování pozemků, zavádění inženýrských sítí a následný pronájem či prodej plochy na takových územích nemohou být předmětem soukromého podnikání. V zásadě stejnou myšlenkou jsou tzv. administrativní nebo kancelářské budovy, ve kterých si menší firmy pronajímají prostory a platí služby. Snad nikoho ani nenapadne, že by stát nebo samospráva měly takové budovy stavět a provozovat. Zcela samozřejmě jsou považovány za věc

soukromého podnikání. Proč tedy uvažovat jinak u průmyslových zón? Důvod neexistuje a dokladem toho je mnoho soukromých průmyslových zón a firem zabývajících se jejich budováním. Hranice mezi administrativní budovou a průmyslovou zónou může být nejasná, protože k budově může patřit jedna nebo dvě menší či větší haly s výrobou, pár garáží apod. V zásadě se však vždy jedná o tentýž druh podniku. Měli bychom přestat na průmyslové zóny hledět jako na cosi výjimečného, co spasí místní ekonomiku. Je to normální podnikání jako každé jiné, jenže v soukromé variantě se musí obejít bez publicity a nadšených projevů politiků.

Tvorba a provoz průmyslových zón tedy jsou podnikáním a nemají být předmětem činnosti politických reprezentací. Že investiční pobídky jsou naprostým nesmyslem je, věřím, čtenáři Laissez-Faire dostatečně zřejmé. Investorů, ani těch potenciálních,

se na investiční pobídky neptejme. Vždy odpoví, že jsou pro ně důležité. Nebudou přeci sami proti sobě. Dochází tedy tvorbou průmyslových zón alespoň k tvorbě nových pracovních míst? Pouze zdánlivě a lokálně a často také pouze dočasně. Je to starý Bastiatův problém toho, co je vidět - průmyslová zóna a toho co není vidět - všechno co nevzniklo kvůli neutracení peněz odebraných na daních a kvůli zabírání trhu podnikáním státu, regionu či města.

*Robert Kotzian
je místopředsedou
Mladých konzervativců
v Brně a pedagogem
na Vysokém učení
technickém v Brně*

Praktická zkušenost s pobízením investic

TOMÁŠ JIRSA

Investiční pobídky jsou mediálně oblíbeným bodem sváru mezi odpůrci a zastánci státní intervence v ekonomice. Je to způsobeno hlavně tím, že na jedné straně Czechinvest neúnavně v médiích prezentuje „své úspěchy“ (přilákání investorů, obsazené průmyslové zóny, otevřené pobočky agentury), a že na druhé straně se medializují některé známé neúspěšné causy (například brněnský Flextronics) a řada osobností a skupin proti pobídkám protestuje.

Liberální pro a proti

Na fenomén investičních pobídek existují v zásadě dva pohledy. Ekonomičtí liberálové proti pobídkám protestují principiálně jako proti nemorálnímu instrumentu (daňoví poplatníci doplácí na něčí svobodný záměr investovat v ČR), v praxi se však štěpí na dvě skupiny: na ty, kteří pobídky v současné situaci naprosto odmítají a na ty, kteří je s nelibostí považují za nutné zlo v době, kdy je jako nástroj používají všechny okolní země. Jedná se o podobný postoj, který lze vysledovat v debatě o tom, zda mají být čeští zemědělci ponecháni napospas mnohem více subvencovaným zemědělcům ze zemí EU, nebo zda má stát zasáhnout. Socialisté naproti tomu investiční pobídky výrazně podporují v jakékoliv situaci a ohánějí se přitom jejich domnělým vlivem na rozhodnutí investorů zakotvit právě v České republice.

Jakmile se tedy dostaneme z ideálního prostředí do současné reality, řešíme jedinou otázku. Mají skutečně investiční pobídky takový vliv, že na jejich základě se zahraniční investoři rozhodují investovat v ČR nebo v Maďarsku? Odpověď na tuto otázku z pochopitelných důvodů nelze hle-

dat u samotných firem, neboť ty se v žádném případě nenechají zápornou odpovědí zbavit i sebemenšího kapitálu, který jim vláda nabízí. Není-li tedy tato odpověď k dispozici, dostává se diskuse do slepých kolejí.

Jak se rozhodují investoři?

Měl jsem příležitost na přelomu října hledat tuto odpověď na konferenci o investičních pobídkách ve Vídni, kterou pořádal tamější Institut for European Studies ve spolupráci se stejnojmennými instituty v Německém Freiburgu a Berlíně. Kromě své seminářové a diskusní části měla konference ještě jednu významnou část: tou byla jakási „soutěž“ mezi třemi tříčlennými týmy (Česka, Polska a Maďarska), jejichž členové simulovali vládu, regionální samosprávu a investiční agenturu té které země. Tyto týmy se snažily se během dvou delších jednání a prezentací přesvědčit tři skupiny amerických studentů z University of Chicago, kteří simulovali činnost 3 nadnárodních investory (Ikea, Intel, Victoria Secret), že právě jejich země je tím pravým místem pro alokaci jejich investic. Jejich nástrojem bylo představení země (infrastruktura, populace, politická situace, ekonomická situace, daně) a taktéž představení systému investičních pobídek (daňové úlevy, dotace na pracovní místa, průmyslové zóny, etc.). Na základě jednotlivých prezentací se měli američtí studenti rozhodnout pro umístění svých investičních záměrů do jednotlivých zemí a toto rozhodnutí detailně zdůvodnit.

Asi nejzajímavějším poznatkem bylo to, že každý z investorských týmů odsunul poskytnuté investiční pobídky až na poslední

místa důvodových zpráv. Argumentace byla jednoznačná. Pro společnost, která hodlá investovat dlouhodobě, měly pobídky spíše zpříjemňující charakter s minimálním významem v delším časovém horizontu. Hlavními hledisky v kombinaci s cíli investorů byly parametry geopolitické (strategická poloha, tranzitní země), stávající a perspektivní situace infrastruktury (dálnice, železnice), politická a ekonomická stabilita, mezi což se dá zahrnout i další velmi důležitá veličina - výše zdanění. Dlouhodobého investora vždy zcela logicky bude zajímat výhled na stabilní a ekonomické prostředí bez bariér, kde bude nucen platit menší daně po celou dobu své ekonomické aktivity, než desetiletá daňová výjimka spojená s časově omezenými příspěvky na kvalifikovanou pracovní sílu, případně ještě s poskytnutým zázemím v podobě průmyslové zóny.

Ve světle této argumentace se potom hořečná pobídková aktivita vlády jeví jako alibismus - místo razantní reformy daňového systému ve prospěch svobodnějšího a tím pádem atraktivnějšího tržního prostředí se naše politická reprezentace uchyluje k vytváření umělých stimulů a pouští se do soutěže s ostatními zeměmi o to, kdo sebere svým občanům více peněz a nabídne je zahraničním investorům.

*Tomáš Jirsa
je studentem
gymnázia Nad Alejí
a šéfredaktorem
Laissez-Faire.
Více na
www.tomasjirsa.info*

Obětujte se, společnost musí pobízet!

JÍŘÍ KONKOR

Investiční pobídky jsou podle jejich obhájců účinnými nástroji pro snížení nezaměstnanosti, zvýšení ekonomického růstu a zvýšení „konkurenceschopnosti ekonomiky, s čímž oponenti nesouhlasí. Téměř nikdo však nepoukazuje na to, že i samotné cíle investičních pobídek (tj. snížení nezaměstnanosti, zvýšení ekonomického růstu a zvýšení „konkurenceschopnosti ekonomiky“) jsou nesmyslné a jejich sledování s tím je nemorální, je zlem.

Jsou-li samy cíle nesmyslné a nemravné, není důležité, zda nástroje, jež k nim mají vést, k nim skutečně vedou či nikoli. Podstatné je proto politicko-filozofické hledisko, nikoli ekonomické, protože normativní soudy spadají do oblasti morálky a filozofie. To neznamená, že ekonomické hledisko a ekonomické argumenty jsou v diskusi o pobídkách bezvýznamné, pro účely této diskuse je ale pomíneme.

Jedním z podstatných znaků státu je použití fyzické síly. Investiční „pobídka“ je tudíž hrozbou, nikoli o pobídkou. Jde o hrozbou vůči daňovému poplatníku, jemuž stát krade majetek, aby jej předal příjemci pobídky, případně - má-li pobídka formu daňové úlevy - o hrozbu krádeže majetku (vyšší daň z příjmu) samotnému investovi, pokud podmínky pobídky nesplní.

Snížení nezaměstnanosti je nesmyslným cílem. Nezaměstnanost člověka je výsledkem individuálního rozhodování či vyústěním dobrovolně uzavřeného kontraktu mezi zaměstnavcem a zaměstnavatelem. Nezaměstnanost je problémem individuálním. Je pro nezaměstnaného informací, že ten typ práce, který nabízí, není v daný okamžik, za danou cenu (mzdu) a v daném konkrétním zaměstnání, potřebný. Vměšuje-li se do této soukromé otázky stát prostřednictvím své politiky „zaměstnanosti“, říká tak nezaměstnaným, že jejich problém je i problémem ostatních, že odpovědnost za řešení jejich individuální situace neleží jen a jen na nich, nýbrž na „společnosti“. Ostatní lidé se mají obětovat, mají obětovat svůj majetek a pod namířenou státní pistolí se zříkat svých hodnot ve prospěch jiných, pro „veřejný prospěch“. Dnes se této státní železné pěsti, která v bílých rukavičkách konfiskuje majetek, říká „solidarita“.

Může být „konkurenceschopnost ekonomiky“ cílem státu? Konkurenceschopné

mohou být pouze jednotlivé firmy, produkty či lidé, nikoli ekonomika. Existují pouze jednotlivci a firmy sledující své vlastní zájmy ve svůj vlastní, sobecký prospěch. Ekonomika není organismem, není žádnou velkou firmou, v jejímž čele je stát jako manažer, který organizuje její jednotlivá oddělení.

Může růst HDP být cílem státu? Jak může být něčím cílem vývoj makroagregátu, který neodráží nic jiného než výsledný efekt nekonečného počtu rozhodnutí jednotlivců při sledování svých vlastních cílů? Kolektivistická imlicitně na státu požaduje, aby se staral o to, zda lidé více či méně pracují, spotřebovávají, spoří, investují, dovážejí či vyvážejí. Pojímá společnost jako jeden organismus, jako primární entitu a jednotlivé lidi jako podřízené buňky sloužící organismu jako celku. Jednotlivci nejsou autonomními bytostmi, nýbrž odvozenými součástkami. Nemají sledovat své vlastní cíle, protože pracují a obětují se pro „systém“, pro celek, pro společnost, pro „veřejný prospěch“. Kolektivismus ve skutečnosti znamená pohrdání člověkem, jeho vlastními hodnotami a prospěchem. Odsunutí člověka do pozadí přímo vede k orientaci na celospolečenské agregáty. Tyto agregáty kolektivismus vnímá jako primární. Ony však nejsou primární a podstatné. Primární je člověk.

Pobídky jsou projevem altruismu

Investiční pobídky nejsou ničím jiným než apelem na sebeobětování. Máme obětovat svůj majetek a hodnoty, aby jiní lidé nemuseli nést plnou odpovědnost za svůj život, za nalezení svého zaměstnání? Ne, protože kdo chce žít, nemůže se obětovat. (Pomáhat lidem v mimořádných nouzových situacích není sebeobětování.)

Socialistické regulace a absurdní stimuly nemá smysl odmítat proto, že jsou neúčinné, protože jsou pouhým nástrojem. Dokud neodmítneme nejhlubší morální premisy kolektivistů, budou hledat neustále další a další nástroje jak účinněji dosáhnout svých cílů. Musíme vidět člověka jako primární bytost, jako bytost, která musí sledovat vlastní prospěch, chce-li žít. Musíme jako dobro vzdvižovat morálku racionálního egoismu.

mu. Jiná než principiální kritika pobídek je bezcenná a beznadějná.

Říkám-li v rovině abstraktních idejí a principů, že cíle investičních pobídek nejsou ničím jiným než uplatněním kolektivistického pojetí člověka a světa, zobecnuji tím chování socialistů v nekonečné řadě konkrétních případů a projevů. Za všechny vzpomenu jen ostudnou kauzu pozemku paní Regecové, o jehož předání vedla vleklý spor s městem, které nebylo schopno se vyrovnat s faktem, že existuje jistý morální princip, princip práva na majetek, a že vlastník majetku má plné právo se svým majetkem nakládat podle své vůle a při případném prodeji za něj žádat jakoukoli protihodnotu. Aby se podobná situace (rozuměj: neochota člověka obětovat svůj majetek a své zájmy) neopakovala, budou kolektivisté napříště soukromý majetek konfiskovat přímo zákonem. Šéf státní agentury Czechinvest, pan Jahn, k tomu v týdeníku Ekonom (14/2001) říká: „Věřím, že výkup ve veřejném zájmu pro strategické průmyslové zóny se podaří schválit ... nedovedu si představit, že by chtěl někdo nést odpovědnost za ohrožení investice, která má zásadní vliv na rozvoj ČR“.

A co zásadní vliv konfiskace na člověka? Jaký člověk, jaký jednatel, opáčí kolektivistu? Vždyť jde přece o společnost, o ekonomiku, o vytváření „společensky účelných pracovních míst“, o dobro „pro společnost“, o „strategické zájmy republiky“, o „rozvoj ČR“. A člověk? Jednatel? To je přece jen bezcenná buňka společenského organismu. Člověk se přece má obětovat ostatním, jak žádá altruistická morálka. Vždyť sobecké zájmy jsou přece zlem. Opravdu?

Odsuzovat, ale i přijímat

Kritizovat a odsuzovat ideu investičních pobídek je zcela v souladu s přijímáním konkrétních investičních pobídek, když - navzdory kritice - již existují. Daňový poplatník (příjemce pobídky) má právo využít příležitost, jak alespoň část majetku, který mu stát ukradl na daních, dostat zpět. Chová se zcela racionálně a morálně. Kdybych byl podnikatelem a splnil bych příslušné podmínky, také bych o pobídku žádal.

(Článek je zkrácenou verzí textu publikovaného na www.cepin.cz, internetovém serveru Centra pro ekonomiku a politiku)

PŘEDPLATNÉ

ZAUJAL VÁS ČASOPIS LAISSEZ FAIRE? PŘEDPLAŤTE SI JEJ ZA 100 Kč

Předplatné zahrnuje zaslání deseti čísel LF ročně každý měsíc kromě července a srpna.

Sdělte nám zájem o předplatné na
Tel: 603 228 753 • Email: machpetr@iol.cz

Jiří Konkora
je ekonomem
a předním českým
objektivistou.
Více na
www.aynrand.cz

VÝROKY MĚSÍCE

„Cenou za členství v klubu ekonomicky vyspělých zemí je totiž mimo jiné i solidarita s těmi méně šťastnými,“ napsala 10. 12. 2002 v Hospodářských novinách Pavla Gomba, výkonná ředitelka českého výboru UNICEF, o podílu ČR na humanitární pomoci africkým zemím po našem vstupu do EU. Měla paní výkonná ředitelka na mysli členství v té Evropské unii, která je proslulá svou tendencí postavit kolem sebe protekcionistickou hráz a znemožnit africkým producentům jakkoliv se prosadit na evropských trzích? V té EU, která přebytky svých dobře dotovaných zemědělců občas nazve humanitární pomoc a jejich prostřednictvím likviduje africké farmáře? Pokud ano, je smutné, že místo na naše svědomí neapelují mnozí podobní „spasitelé“ na vrcholné představitele EU, aby přehodnotili svou neomerkantilistickou obchodní politiku. (tj)

„Záruka co největší rozmanitosti výrobků znamená obohacení trhu, tudíž větší spokojenost občana unie. A to je jeden z našich cílů,“ řekl 12. 12. 2002 komisař pro jednotný trh EU Pascal Lamy o plánu EU „ochraňovat“ místní speciality nejen v rámci Evropské unie, ale celosvětově s pomocí Světové obchodní organizace. Je jasné, že nastávají nové doby - není již na rozhodnutí spotřebitelů, zda je pro ně výrobek dobrý či nikoliv, zda si ho koupí nebo dají přednost jinému. Musíme od nynějška mít státní orgány na to, aby určili, co je místní specialita a zda jí „chránit“ před oním nekalým systémem konkurence. Absurdita podobných opatření vyniká zvláště tehdy, uvědomíme-li si fakt, že je to právě EU, která v poslední době ničí jednu českou místní specialitu za druhou. (tj)

ŘEKLI O LAISSEZ FAIRE

Úsilí časopisu *Laissez Faire*, který s omezenými soukromými zdroji pravdivě informuje o evropské integraci a bojuje s vládní propagandou za vstup do EU financovanou z pe-

něž daňových poplatníků, má moji velkou podporu.

John Laughland,
autor knihy *Znečištěný pramen: nedemokratické počátky Evropské ideje*

Typografické studio

Vladimír Vyskočil

nabízíme

Kompletní zpracování knih, časopisů, katalogů, dopisních papírů, vizitek..., logotypů, grafických návrhů... Zajistíme tisk a knihařské zpracování.

Proč to děláme? Protože nás to baví!

Vladimír Vyskočil - KORŠACH • Ježkova 1, 130 00 Praha 3
Mobil: 777 13 13 86 • Tel./fax: 222 734 455 • E-mail: typograf@easynet.cz

Laissez-Faire, měsíčník pro svobodu jednotlivce. Čte se [lese-fér]. Vydává: občanské sdružení Laissez Faire. Adresa: Bozděchova 8, 150 00 Praha 5. Tel.: 603 228 753, machpetr@iol.cz (Petr Mach), tjrsa@centrum.cz (Tomáš Jirsa). Internetový archiv: www.petrmach.cz/lf. Číslo účtu: 1011153517/5500. Náměty, články, reakce, zájem o předplatné, zájem o inzerci uvádějte na výše uvedený kontakt. Registrace MK 8183. ISSN 1212-8597